

सन २०१७ ते २०१९ या ३ वर्षांच्या कालावधीमध्ये ५० कोटी वृक्ष लागवड, संगोपन आणि देखभाल या कार्यक्रमांतर्गत दिलेल्या उद्दिष्टासंदर्भात वर्षनिहाय नियोजन आराखडा व कृती कार्यक्रम तयार करून अंमलबजावणी करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक :-आस्था २०१६/प्र.क्र.१०८/का-१

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : ०६ जानेवारी, २०१७.

वाचा :- १. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्रमांक: साववि-२०१५ / प्र.क्र.१३१/ फ-११, दि. ३१.०३.२०१६.

२. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्रमांक: साववि-२०१६/प्र.क्र.८०/फ-११, दि. १०.१०.२०१६.

प्रस्तावना-

जागतिक तापमानातील वाढ, हवामान आणि ऋतू बदल याची दाहकता आणि तीव्रता कमी करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात वृक्ष लागवड हाती घेण्याचे महत्त्व वैश्विक स्तरावर मान्य झालेले आहे. ह्या उपक्रमाचा भाग म्हणून संदर्भ क्र. १ येथे नमूद शासन निर्णयान्वये दि. १ जुलै, २०१६ रोजी एकाच दिवशी २ कोटी वृक्ष लागवड करण्याचा महत्वाकांक्षी आणि धडक कार्यक्रम शासनाने हाती घेतला होता. याबाबत लिम्का बुक ऑफ रेकॉर्ड या संस्थेने या अभिनव उपक्रमाची नोंद घेऊन राज्य शासनास प्रमाणपत्र दिले आहे. आपल्या सर्वांच्या एकत्रित प्रयत्नामुळे हा आगळावेगळा उपक्रम राबविणे शक्य झाले आहे. वृक्षारोपणाची गती तुटू न देता ती पुढे सुरू ठेवणे अत्यंत आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने पुढील ३ वर्षांमध्ये ५० कोटी वृक्षारोपणाचे उद्दिष्ट मा. मुख्यमंत्री यांचे मान्यतेने शासनाने संदर्भ क्रमांक - २ येथील महसूल व वन विभागाच्या शासन निर्णयान्वये निश्चित केले आहे. त्याचबरोबर ५० कोटी वृक्षारोपणाच्या अंमलबजावणी बाबत सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केल्या आहेत. या वृक्ष लागवडीच्या महत्वाकांक्षी कार्यक्रमात संपूर्ण शासन यंत्रणेचा समावेश करून घेण्याचा मानस आहे. प्रत्येक विभाग आणि त्या अंतर्गत मंडळे/महामंडळ यांच्या करिता वर नमूद केल्याप्रमाणे उद्दिष्टे निश्चित करताना, जिथे वृक्ष लागवडीस अधिक वाव आहे, ती महत्तम क्षमता विचारात घेतली आहे.

शासन परिपत्रक-

त्या अनुषंगाने महिला व बाल विकास विभागाने सन २०१७, सन २०१८ व सन २०१९ या पुढील ३ वर्षांत वृक्षारोपणाच्या उद्दिष्टांतर्गत खालीलप्रमाणे वर्षेनिहाय वाटप निश्चित केले आहे.

अ.क्र.	महिला व बाल विकास विभागाच्या अखत्यारीत असलेली कार्यालये	वृक्ष लागवडीची उद्दिष्ट संख्या			
		२०१६-१७	२०१७-१८	२०१८-१९	एकुण
१	आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे	१०	१०	१०	३०
२	आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास योजना, (ICDS), नवी मुंबई.	१०	१०	१०	३०
३	सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई-५१	१०	१०	१०	३०
४	व्यवस्थापकीय संचालक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई.	१०	१०	१०	३०
५	सचिव, महाराष्ट्र राज्य समाजकल्याण बोर्ड, चेंबूर, मुंबई-७१.	१०	१०	१०	३०
६	सचिव, बाल हक्क संरक्षण आयोग, वरळी, मुंबई.	१०	१०	१०	३०
७	चिड्रेन्स एड सोसायटी, मुंबई-४०००१६.	१०	१०	१०	३०
८	विभागीय आयुक्त, उप आयुक्त आणि सहायक आयुक्त कार्यालये	१०	१०	१०	३०
९	जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी कार्यालय (३५) प्रत्येकी यांचा परिसर.	१०	१०	१०	३०
	एकुण	९०	९०	९०	२७०

तसेच राज्यामध्ये एकुण ९७,२८७ अंगणवाड्या व ११,६८२ मीनी अंगणवाड्या कार्यरत आहेत. सदर उद्दिष्ट पूर्ण करण्यासाठी खालीलप्रमाणे वृक्षांची लागवड करण्यात यावी.

	सन-२०१७	सन-२०१८	सन-२०१९	एकुण
प्रती अंगणवाडीत लावावयाचे वृक्ष	१	२	३	६
एकुण अंगणवाड्या व मीनी अंगणवाड्या- १,०८,९६९	१,०८,९६९	२,१७,९३८	३,२६,९०७	६,५३८१४

२. अशा प्रकारे वृक्ष लागवड करण्यासाठी व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी व अंगणवाडी सेविकांनी पुढाकार घ्यावा, व लावण्यात आलेले वृक्ष जगण्यासाठी शासकीय नियमांच्या अधीन राहून योग्य त्या उपाययोजना कराव्यात. या वृक्ष लागवडीच्या कामासाठी कोणत्याही शासकीय अधिकारी/कर्मचाऱ्यांकडून कोणत्याही प्रकारची वर्गणी/निधी वसूल करण्यात येवू नये. तसेच या कामासाठी जनतेकडून निधी अथवा वर्गणी घेण्यात येवू नये हे काम शासकीय अधिकारी/कर्मचारी, अंगणवाडी सेविका, यांनी श्रमदानातून करावयाचे आहे. यासाठी कोणत्याही कंत्राटदारांची नेमणूक करण्यात येवू नये. वृक्ष लागवडीसाठी वृक्षांची लागवड करताना त्या त्या परिसरातील पर्जन्यमान तसेच मातीची पत लक्षात घेवून स्थानिक वृक्षांच्या जातीची निवड करण्यात यावी. वृक्षारोपणाचा दृश्य परिणाम दिसून येण्यासाठी, संवर्धन, पाणीपुरवठा, जनावरांपासून रोपांचे संरक्षणासाठी जैविक किंवा तारांचे/प्लॅस्टीक कुंपण, कायम स्वरूपी देखभाल, निगा, जोपासना व संगोपन इत्यादी कामांचा नियोजन आराखडा तयार करावा व त्यानुसार कार्यवाही करावी. क्षेत्रीय कार्यालयातील बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांनी आपल्या देखरेखीखाली अंगणवाडी सेविकांना मार्गदर्शन करून सदर कामासाठी प्रोत्साहन द्यावे. तसेच या वृक्षाचे जिवंत राहण्याचे प्रमाण (Survival rate) किमान ८०% ते ९०% राहणेबाबत काळजी घ्यावी. वृक्ष लागवडीसाठी आवश्यक रोपे वन विभागाच्या रोप वाटीकेंतून उपलब्ध करून घेण्यात यावीत.

३. या कार्यक्रमांतर्गत होणारा खर्च त्या त्या वर्षातील मंजूर तरतुदीमधून भागविण्यात यावा. तसेच आवश्यक तेथे सी.एस.आर. फंडातून तरतूद उपलब्ध करून घ्यावी. जिथे निधीची अडचण असेल त्या ठिकाणी वन व सामाजिक वनीकरण विभागांमार्फत मोफत रोपे देण्याचा प्रयत्न केला जाईल. त्याबाबतची आवश्यक ती नोंद आणि लेखा इत्यादीबाबत रोपे उपलब्ध करून घेणारा विभाग आणि रोपे उपलब्ध करून देणारा विभाग अशा दोनही विभागांमार्फत ठेवण्यात यावी.

४. या कार्यक्रमांबाबतची माहिती सोबत जोडलेल्या विहित विवरणपत्रात वेळोवेळी शासनास सादर करण्यात येईल याची खातरजमा आयुक्त, (महिला व बाल विकास) व आयुक्त (एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना) या कार्यालयाने करावी.

सदर परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०१२११६००३५२५३० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(विनिता वेद सिंगल)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

सोबत:- विवरणपत्र १ व २

प्रत:-

१. मा. मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,मंत्रालय,मुंबई.
३. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन विभाग.
४. आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास योजना, (ICDS), नवी मुंबई.
५. सदस्य सचिव,महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई-५१.
६. व्यवस्थापकीय संचालक,महिला आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई.
७. सचिव,महाराष्ट्र राज्य समाजकल्याण बोर्ड, चेंबूर, मुंबई-७१.
८. सचिव,बाल हक्क संरक्षण आयोग,वरळी, मुंबई.
९. चिंझेन्स एड सोसायटी, मुंबई-४०००१६.

सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी, (आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा यांच्या मार्फत).

विवरणपत्र-१

Year -----:- Online Format For Tree Plantation.

PIT Digging (Year -----)

Division	District	Taluka	Village	Compartment No/Gat. No.	Latitude- Longitude	Plantation Target	PITs/Trench Achievement During the Month				Total	Percentage of PITs Completed
							Feb.	March	April	May		
1	2	3	4	5	६	7	8	9	10	11	12	13
One Time Entry											=8+9+10+11	=12/7*100

Planting

Division	District	Taluka	Village	Compartment No/Gat. No.	Latitude- Longitude	Plantation Target	Total No. of PITs	Planting Achievement			Total	Percentage of Planting
								First week	Second week	Third week		
1	2	3	4	5	6	7	8	9			10	11
Linked with PIT Digging												=10/7*100

विवरणपत्र-२

जिल्ह्याचे नाव :-

सन २०१७ ते २०१९ या प्रत्येक वर्षामध्ये जून-जुलै महिन्यात केलेल्या वृक्षारोपणाची माहिती व वृक्षाचे जिवंत राहण्याचे प्रमाण याची आकडेवारी दर्शविणारे विवरणपत्र
(त्रैमासिक अहवाल)

अ.क्र.	वृक्षारोपणासाठी निवडलेली स्थळे.	वन व सामाजिक वनीकरण विभागाकडून प्राप्त झालेल्या रोपांची संख्या.	वृक्षारोपणासाठी सहभाग घेतलेल्या यंत्रणा.	दिनांक ----- रोजी लागवड केलेल्या रोपांची संख्या.	जिवंत रोपांची संख्या व टक्केवारी.	शेरा
१	२	३	४	५	६	७

-सही-
विभागीय आयुक्त